

FESTIVAL VAN VLAANDEREN MECHELEN PRESENTEERT

LUNALIA

ZO 28.04 – 20:15

De geboorte van een symfonie

Anima Eterna o.l.v. Bart
Van Reyn

50% *symfonische parels*
50% *vertelkunst*

LOCATIE / SAMENWERKING

Cultuurcentrum Mechelen -
Kerk

BEZETTING

Anima Eterna Brugge
Bart Van Reyn *dirigent*
Olav Grondelaers *verteller*

Programma

Johann Christian Bach

Allegro uit Symphonie Nr.6 in g moll, op.6 (1770)

Joseph Haydn

Symphonie Nr.44 "Trauer" (1772)

W.A. Mozart

Symphonie Nr.25 in g moll (1773)

Uitgevoerd op Weense instrumenten uit de periode tussen 1750 en 1775.

Inleiding

SYMFONISCHE STORMEN

U hoeft geen regelmatige Klara-luisteraar te zijn om op één of andere manier te weten wat een symfonie is. Symfonische werken genieten een hoog aanzien in de muzikwereld en zijn alomtegenwoordig in de Europese cultuur. Toch moet elke prestigieuze reputatie ergens beginnen.

Ten tijde van de barokke opera diende een 'sinfonia' als een ouverture of een instrumentaal intermezzo. De symfonie, die weldra een kenteken zou worden van de klassieke muziektraditie, kon je toen vergelijken met het voorprogramma van een popconcert. Iedereen staat te popelen om de hoofdact te horen, maar het is een leuke bonus. Instrumentale muziek kon zich echter langzamerhand losbreken uit die rol. In de loop van de 18e eeuw groeide de overtuiging dat de symfonie op zichzelf kon staan als een groots, verhalend muzikaal werk, ook zonder zang.

Voor het Britse, 18e-eeuwse publiek moet de symfonie in g mineur van Johann Christian Bach een donderslag bij heldere hemel geweest zijn. Een stuwend Allegro opent het werk, en dit concert, met een onrustig ritme en grote contrasten in dynamiek en harmonie. De muziek choqueert met donkere, geestdriftige emoties die concertzalen toen nog maar weinig te horen kregen. Johann Christian staat nu veeleer in de schaduw van zijn vader, Johann Sebastian. Nochtans erfde hij ook het beroemde componisten-gen van de Bach stamboom. Hij liet een groot en gevarieerd oeuvre na, waaronder een heleboel composities voor symfonisch orkest.

We bevinden ons hier in de 'klassieke' periode van de muziekgeschiedenis, sterk gedefinieerd door helderheid, structuur en evenwicht. Maar op elke regel zijn er uitzonderingen. Enkele werken uit de periode van 1761 tot 1773 tonen ons dat componisten ook wel iets anders uitprobeerden. De drie symfonieën die hier op het muzikaal menu staan hebben allemaal een stormachtig karakter. Koortsige ritmes slepen ons mee op een wervelwind van muzikale contrasten in de vorm van dynamiekwisselingen, modulaties en dissonante harmonieën. Dankzij de, destijds ongebruikelijke, keuze voor mineur als hoofdtoonard voltrekt het hevig muzikaal drama zich in een duister klanklandschap.

Later werden deze turbulente werken onder de noemer Sturm und Drang gebundeld. De benaming is niettemin een tikkeltje misleidend. Er is geen bewezen link met de Duitse literatuurstroming die deze naam draagt. De literaire werken van, bijvoorbeeld, Goethe en Schiller die de kroon spannen van de Sturm und Drang

zagen pas het licht na de publicatie van deze donderende symfonieën. Dat een musicoloog in de vroege 20e eeuw toch die parallel trok, getuigt van hoezeer deze woelige muziek tot de verbeelding spreekt.

Joseph Haydns symfonie nr. 44 in e mineur, of de 'Trauer' symfonie, is typerend voor die duistere kant van het klassieke repertoire. Haydn sleet bijna dertig jaar van zijn leven als hofcomponist, geïsoleerd in het Hongaarse paleis Esterháza. Daar kreeg hij de middelen om naar eigen believen te experimenteren met muzikale vorm en functie. Met de teller op maar liefst 104 symfonieën, zal het niet verwonderen dat hij zijn stempel naliet op het nieuwe genre. Hij bepaalde de vierdelige structuur van de klassieke symfonie, die telkens begint en eindigt met een snel deel en daartussen meandert in een langzaam deel en een dansend menuet met trio. Het onrustige Sturm und Drang karakter is vooral aanwezig in de snelle delen van deze symfonie.

Het hele orkest steekt samen van wal met een eenstemmig, plechtig thema dat vervolgens ontwikkelt volgens de gebruikelijke sonatevorm. Het menuet in het tweede deel grijpt terug naar de barokmuziek door een canontechniek te gebruiken. Violen zetten de muziek in die vervolgens door de andere delen van het orkest geïmiteerd wordt. Doorheen het werk contrasteert Haydn duisternis en licht op muzikale wijze door de majeure variant van de hoofdtoonard, e mineur, te gebruiken. Het derde, trage deel in E majeur voelt hierdoor als een oase van rust en licht tussen de bruuske ritmes en nervositeit die in de rest van het werk het woord voeren. Het pittige laatste deel slaagt erin om de opening te overtreffen qua kracht en passie.

De vonk sloeg over op de jonge Wolfgang Amadeus Mozart, die vol verwondering was voor Haydn en J.C. Bach. Zoals elke eigenzinnige tiener voelde Mozart weleens de nood tot een gepassioneerde uitbarsting, met zijn beroemde symfonie nr. 25 in g mineur tot gevolg. Daarnaast putte hij veel inspiratie uit zijn collega-componisten en de muzikale stormscènes die toen op het operapodium plaatsvonden.

Het theatrale openingsdeel pulseert dankzij gesyncopeerde ritmes, grote interval-sprongen en een techniek van snelle, trillende snaren die we tremolo noemen. Mozart contrasteert luid met stil, mineur met majeur en opgehitste strijkers met lyrische hobo's. De vurige spanningsopbouw van het werk is te wijten aan een muzikale structuur die terugvalt op herhalingen, contrasten en transformaties van het materiaal. De overgang naar het Andante is een verschil van dag en nacht. Zachte violen dragen een peinzende melodie die door de fagotten een bijzonder kleurrijke echo krijgt. Het dansende menuet van het derde deel is ongebruikelijk grimmig en streng, maar halverwege nemen de blazers het even over voor een zonnig trio. Het drama keert terug in de finale, dat grote stemmingswisselingen moet doorstaan om toch tot twee beheerste slotakkoorden te komen.

Samen met Olav Grondelaers en onder leiding van Bart Van Reyn brengt Anima Eterna ons terug naar de experimentele wieg van de symfonie. Naderhand herkennen we in die muzikale uiting van woelige passies een voorbode op de romantische idealen die nog geen eeuw later de Europese muziek en cultuur volledig in hun greep hadden. Met oorspronkelijke instrumenten uit het laat 18e-eeuwse Wenen slepen ze ons mee in wringende melodieën en wervelende ritmes die nog de hele avond blijven nazinderen.

Britte Van den Broeck

Biografieën

Anima Eterna Brugge

Anima Eterna Brugge is een internationaal projectorkest dat als huisartiest verbonden is aan het Concertgebouw Brugge. Het orkest brengt repertoire geschreven tussen 1750 en 1945 en de grootte van het orkest varieert, afhankelijk van het repertoire, van zeven tot maar liefst tachtig muzikanten. Historische uitvoeringspraktijk is de rode draad doorheen de geschiedenis van Anima Eterna. Elk nieuw project baadt in een sfeer van onderzoek, ontdekking en artistiek experiment. Na meer dan dertig jaar grenzen verleggen, nam oprichter **Jos van Immerseel** in 2020 afscheid als artistiek directeur. Het orkest helemaal loslaten doet hij gelukkig niet. Van Immerseel ondersteunt het orkest met masterclasses, bouwt mee aan het archief van Anima Eterna en dirigeert nog één keer per seizoen zijn favoriete orkest. Naast van Immerseel bouwen drie dirigenten sindsdien een artistiek traject uit: **Pablo Heras-Casado** gaat met Bruckner aan de slag, **Bart Van Reyn** neemt het orkest mee naar de bron van de symfonie en **Midori Seiler** herdefinieert de klankwereld van de romantiek. Samen met de muzikanten huldigen ze één gemeenschappelijk doel: de verbeelding van het publiek stimuleren en het collectieve geheugen verrijken. Het orkest heeft een bijzonder uitgebreide discografie van meer dan vijftig titels uitgebracht bij de labels Channel Classic Records, Zig-Zag Territoires en Alpha Classics, vandaag wereldwijd gedistribueerd door Outhere Music. Samen met Pablo Heras-Casado gaat Anima Eterna bovendien symfonieën van Bruckner opnemen voor het label Harmonia Mundi.

Olav Grondelaers

Olav Grondelaers (°1970) begon na zijn studies Germaanse talen aan de KULeuven aan een opleiding als klassiek gitarist en luitist aan het Conservatorium van Brussel. Hij behaalde daar zijn masterdiploma in 1998. In 1999 begon hij voor Radio 3 te werken als muzieksamensteller. Een jaar later ging hij aan de slag als reporter, voornamelijk voor KLARA maar ook voor de Ochtend op Radio 1 en 1000 Zonnen op Eén. Vanaf 2008 werd hij de rechterhand van Thomas Vanderveken in Espresso, het ochtendprogramma op KLARA, later werd hij eindredacteur van het programma. Sinds 2013 is hij KLARA-presentator: tot 2018 van het cultuurmagazine Happy Hour op vrijdag en sindsdien focust hij zich op de muziekactualiteit in Music Matters, elke middag van maandag tot donderdag.

Bart Van Reyn

Dirigent Bart Van Reyn is gepassioneerd door de stem en beweegt zich in een breed repertoire van barok tot hedendaags met oog voor de historische uitvoeringspraktijk. Sinds 2016 is hij chef-dirigent van het Deens Radio Koor en vanaf 2019 daarnaast muziekdirecteur van het Vlaams Radiokoor. Hij was te gast bij Antwerp Symphony Orchestra, Brussels Philharmonic, B'Rock, Casco Phil, Il Gardellino, NDR Radiophilharmonie, Brandenburger Symphoniker, Nederlands Kamerorkest en Danish National Symphony Orchestra. Vanaf 2020 is hij een van de nieuwe artistieke stemmen bij Anima Eterna Brugge.

Hij is een graag geziene gast bij tal van vocale topformaties zoals het Nederlands Kamerkoor, Cappella Amsterdam, Groot Omroepkoor, MDR Rundfunkchor Leipzig, SWR Vokalensemble Stuttgart, NDR Chor Hamburg, Rundfunkchor Berlin, DR Vokalensemble, Nederlandse Bachvereniging, Collegium Vocale Gent en de BBC Singers. Hij werkte samen met componisten als Steve Reich, Tan Dun, James MacMillan en Kaija Saariaho.

In 2000 richtte hij Octopus op, een flexibel koor van 24 tot 80 semi-professionele en professionele zangers. Dit resulteerde in vruchtbare samenwerkingen met alle Belgische symfonische orkesten op de belangrijke podia en festivals in binnen- en buitenland. In 2012 richtte hij daarnaast Le Concert d'Anvers op, een periodeorkest met thuisbasis in Antwerpen dat focust op repertoire uit 18e en vroege 19e eeuw. Hun nieuwe Haydn cd verscheen in 2019 bij Fuga Libera. In hetzelfde jaar richtte hij, uit voorliefde voor opera, samen met regisseur Korneel Hammers de reizende operacompagnie The Ministry of Operatic Affairs op. Succesvolle producties van Don Giovanni, Orfeo ed Euridice, Così fan tutte en Dido and Aeneas/Acis and Galatea zorgden voor een vliegende start.

Cultuurcentrum Mechelen

Cultuurcentrum Mechelen is een open artistiek huis met stevige funderingen in de stad en regio, maar met deuren en vensters wijd open voor artistieke invloeden van buitenaf en een breed podiumprogramma voor jong en oud waarbij artistieke kwaliteit en eigentijdse relevantie voorop staan. Ze hebben oog voor de artistieke productie in onze stad. Waar mogelijk ondersteunen ze lokale artistieke initiatieven of opkomend talent samen met hun lokale partners.

Cultuurcentrum Mechelen profileert zich met een gevarieerd tentoonstellingsaanbod. De tentoonstellingen zijn voornamelijk eigen producties, waar zoveel mogelijk in dialoog wordt gegaan met kunstenaars of partners. Dit resulteert in een eigenzinnig en uniek programma.

**CONSTRUCT
EUROPE**

← 2024
→
Mechelen

www.construct-europe.be

EXPERIMENT/INNOVATIE
KUNST/THEATER/JAZZ/ACTIE
KLASSIEKE MUZIEK/POEZIE
DESIGN/FOTOGRAFIE/DANS
OUDE MUZIEK/LITERATUUR
OPERA/ARCHITECTUUR/
FILOSOFIE/FILMMUZIEK/
GESCHIEDENIS/ERFGOED/GESCHIEDENIS
HEDENDAAGSE MUZIEK/FESTIVAL
POLITIEK/ECONOMIE/WORLDBANK
PERFORMANCE/SOCIOLOGIE
CHANSON/SOUNDSCAPE

Klara. Blijf verwonderd.

De mooiste locaties van Antwerpen, de meest verrassende stemmen,
de knapste staaltjes muzikaal vlechtwerk: Laus Polyphoniae is pure luisterluxe. Welkom!

Met graindelavoix, Stile Antico, Sollazzo Ensemble,
The Gesualdo Six, Huelgas Ensemble en vele anderen.

LAUS
POLYPHONIAE

FESTIVAL VOOR OUDE MUZIEK

2024

23 AUG

–
1 SEPT

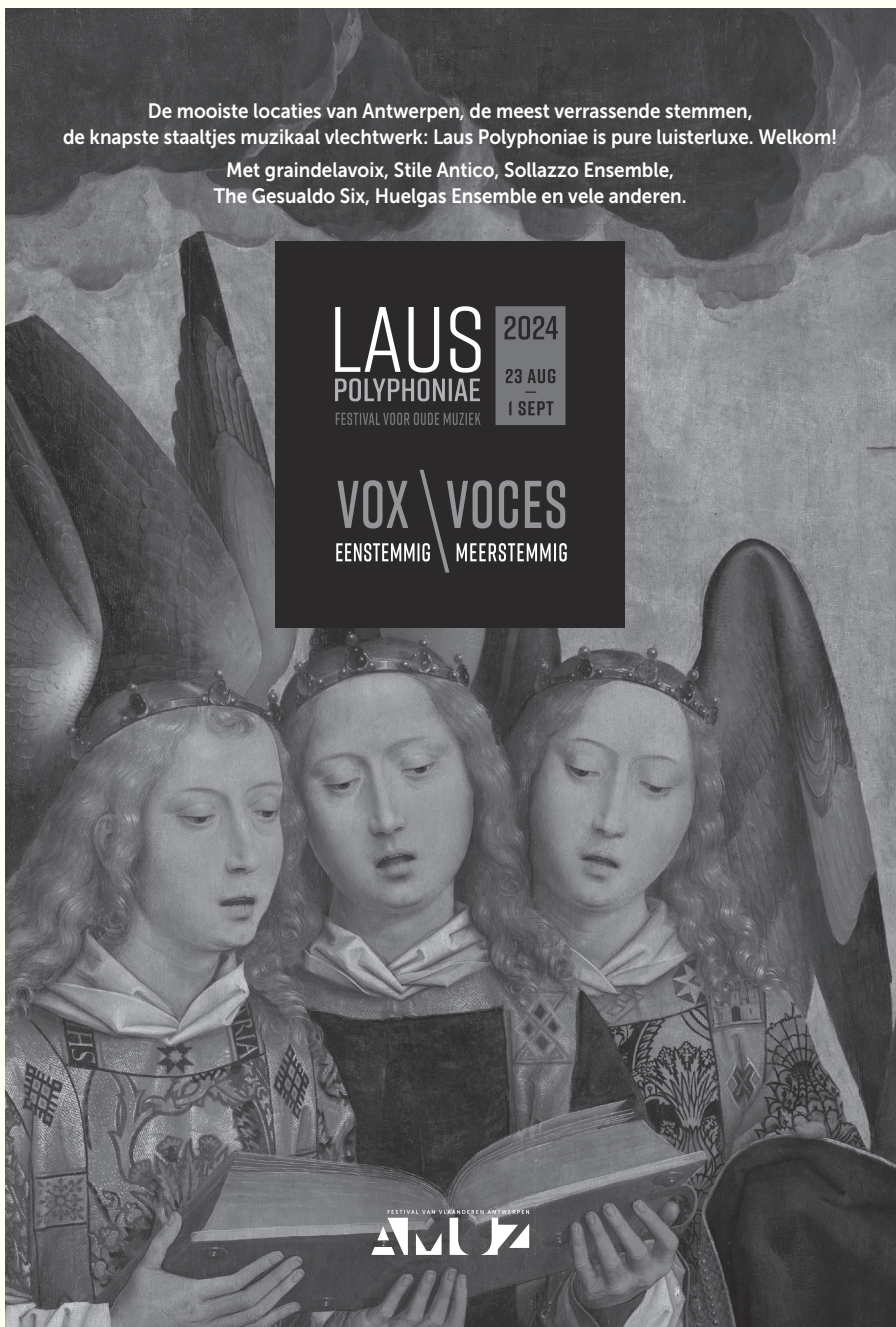
VOX \ VOCES

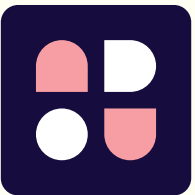
EENSTEMMIG

MEERSTEMMIG

FESTIVAL VAN VIER HOEKEN ANTWERPEN

AMUZ

HAAL MEER UIT DE VERPLICHTE E-FACTURATIE

E-facturatie is vanaf 2026 verplicht voor Belgische bedrijven. Los van de praktische besloimmeringen brengt die wetgeving ook opportuniteiten mee. Arco begeleidt ondernemers niet alleen bij een soepele overstap, maar maakt het mogelijk te connecteren met de indirect-taxoplossingen van Deloitte.

WAT IS E-FACTURATIE?

E-facturatie is het elektronisch verzenden en ontvangen van facturen in een gestandaardiseerd formaat. E-facturen zijn dus geen digitale facturen (Pdf's, Word- of Excelbestanden), maar wel gestructureerde XML-bestanden die voldoen aan Europese normen. Het grote voordeel is dat je ze razendsnel, foutloos en zonder menselijke tussenkomst kan verwerken.

**BOEK JE
AFSPRAAK HIER**

Oscar Van Kesbeekstraat 1 - 2800 Mechelen
T 015 28 90 30 M info@arco.be W arco.be

PARKEER BIJ INDIGO

INDIGONEO

DE PARKEERAPP VOOR DE STAD

IN ONZE PARKINGS

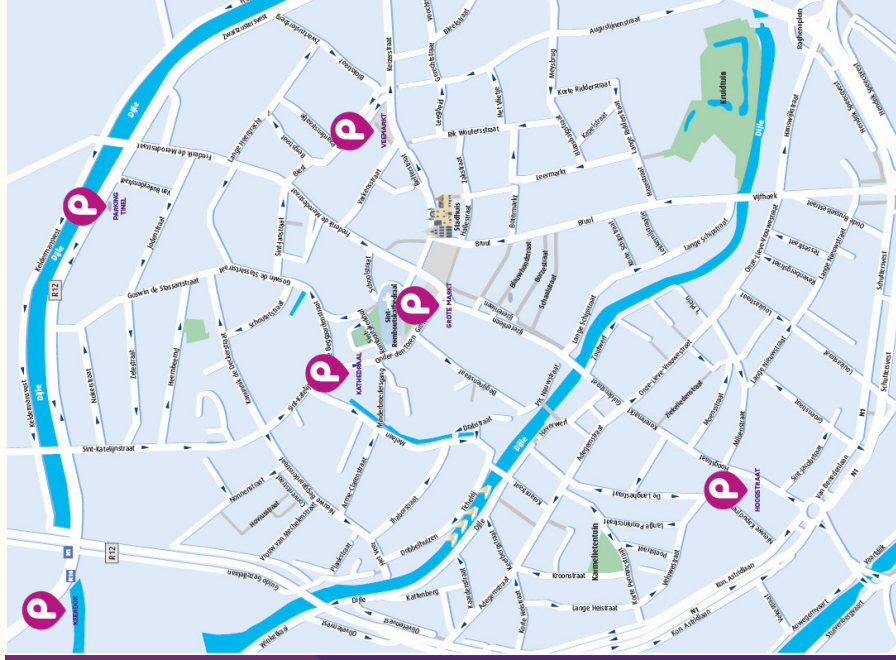
NEEM NOOIT MEER EEN TICKET

ONTDEK ONZE ABONNEMENTSFORMULES

RESERVEER JE PARKEERPLAATS

indigoneo.be

COLOFON

ORGANISATIE

Dr. Jelle Dierickx
directeur
Michaela Defever
marketing & PR
Iris Teunissen
communicatie ad interim
Lieve Depuydt
productie

PROGRAMMABOEK

Jelle Dierickx
Lieve Depuydt
Iris Teunissen

RAAD VAN BESTUUR

Marc De Geyter
Kris Vreys
Greet De Clerck
Liana Davtyan
François Mylle
Annemarie Peeters
Jerry Aerts
Annick Schramme
Björn Siffer

ALGEMENE VERGADERING

Michel Vanholder (voorzitter), Rogier Chorus, Heidi De Nijn, Frank Nobels, Tom Van den Eynde, Bart De Nijn, Nicole Van Dessel, Bart Van Reyn, Ludo Kools

GRAFISCH ONTWERP EN CAMPAGNEBEELDEN

www.emilielauwers.be

WETTELIJK DEPOT: D/2016/0180/37

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. Programma onder voorbehoud van wijzigingen. Het is niet toegelaten beeld- of geluidsopnamen te maken tijdens de concerten zonder expliciete toelating van de directie van het Festival van Vlaanderen Mechelen/Kempen.

CONTACT

Festival van Vlaanderen Mechelen

Onder-den-Toren 12, 2800 Mechelen
T +32 (0)15 20 49 82
mechelen@festival.be

www.lunalia.be

SUBSIDIENTEN

PARTNERS

SPONSORS

EUROPEAN FESTIVAL ASSOCIATION

Het Festival van Vlaanderen Mechelen maakt deel uit van de koepel Festival van Vlaanderen en is lid van de European Festival Association en de International Society for Contemporary Music.

